

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาแบบจำลองระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุด้วยโอกาสที่นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นรูปแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา 4 จังหวัด คือ เชียงราย นครราชสีมา สิงห์บุรีและนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 400 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสำรวจที่ตรวจสอบความตรงและมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 วิเคราะห์ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเป็นผู้สูงอายุด้วยโอกาสและผู้เกี่ยวข้อง กับระบบสวัสดิการสังคม เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผล การศึกษาเชิงปริมาณพบว่าผู้สูงอายุด้วยโอกาสโดยมากเป็นเพศหญิง จบประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่าเส้นยากจนเมื่อวิเคราะห์การเข้าถึง /ได้รับสิทธิพบว่าสวัสดิการสังคมที่เข้าถึง /ได้รับมากเป็นเบี้ยยังชีพ การรักษา/คัดกรองสุขภาพเบื้องต้นสิทธิสวัสดิการสังคมที่รู้จักน้อยมาก คือ ค่าจัดการศพตามประเพณีสิทธิสวัสดิการสังคมที่ไม่เคยรับบริการ/ไม่เคยเข้าถึงและไม่ต้องการคือ การช่วยเหลือคดีความและสิทธิสวัสดิการสังคมที่ไม่เคยรับบริการ/ไม่เคยเข้าถึง แต่ต้องการคือการดูแล/ช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวยามลำบาก เมื่อวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายและแผนที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้สูงอายุด้วยโอกาสยังเข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคมตามนโยบายที่รัฐจัดให้อย่างมีประสิทธิภาพ เบี้ยยังชีพไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ขาดหลักประกันด้านรายได้ นโยบายภาครัฐขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สวัสดิการบางส่วนซ้ำซ้อน กฎหมายที่เกี่ยวข้องควรทบทวน

จากการศึกษาดำบลต้นแบบ 4 แห่งใน 4 จังหวัดพบว่ารูปแบบที่ดีที่ ต.หัวงม จ.เชียงรายใช้ธนาคารความดีขับเคลื่อนให้ผู้สูงอายุทั่วไปและด้วยโอกาสได้รับการดูแลภายใต้หลักการทำดีเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและชุมชนรูปแบบที่ดีของ ต.สูงเนิน จ.นครราชสีมาเป็นบ้านกลางหรือพื้นที่แห่งน้ำใจของคนในชุมชนที่มาช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลโดยไม่เน้นงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ แต่เน้นกระบวนการสร้างจิตสำนึก บนแนวคิดท้องถิ่น คือ ลูก ประชาชน คือ พ่อแม่ที่ท้องถิ่นต้องดูแลรูปแบบที่ดีของ ต.น้ำตาล จ.สิงห์บุรีใช้ชมรมผู้สูงอายุเป็นกลไกกลางช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการช่วยเหลือรูปแบบที่ดีของ ต.ขุนทะเล จ.นครศรีธรรมราชเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่ก่อตั้งบนแนวคิดมุ่งหวังให้ผู้สูงอายุมีศูนย์กลางทำกิจกรรมร่วมกัน เกื้อกูลกันแบบเครือญาติ

จากข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถนำมาพัฒนาแบบจำลองระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุด้วยโอกาสที่นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างน้อย 4 รูปแบบ รูปแบบที่ 1: A+CG model (Aging+Community-Government model) พื้นที่จะต้องมีผู้สูงอายุแกนนำที่เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือหรือชักนำให้ผู้สูงอายุด้วยโอกาสได้เข้าถึง /ได้รับสวัสดิการสังคม รูปแบบที่ 2: C+GA Model (Community+Government-Aging model) เป็นรูปแบบที่พื้นที่ต้องมี ผู้นำระดับต่างๆ ของชุมชนเป็นบุคคลหลักในการช่วยเหลือ รูปแบบที่ 3:G+CA model (Government+Community-Aging model) มีบุคลากรภาครัฐเป็นบุคคลหลักของความพยายามจัดสวัสดิการสังคมให้ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และ

รูปแบบที่ 4:C+A+G model (Community+Aging+Government model)มีผู้นำระดับต่างๆ ของชุมชน
เป็นบุคคลหลักของการช่วยเหลือพร้อมกับมีผู้สูงอายุแกนนำที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุด้วยโอกาส, ความเหลื่อมล้ำทางสังคม, สวัสดิการสังคม

ABSTRACT

The objective of this research and development is creating the system of social welfare for underprivileged older persons to inequality reduction. Methodology was mixed method: quantitative and qualitative. The sample size in quantitative study was 400 underprivileged older persons in 4 areas: Chiang Rai, NakhonRatchasima, Sing Buri, Nakhon Si Thammarat. The questionnaire was, approved by experts and α - Coefficient 0.85, analyzed by percentage, mean, S.D. The qualitative data were, derived from underprivileged aging and the involvements by focus group and in-depth interview, analyzed by content analysis.

The results from quantitative study showed that most of underprivileged older persons were female, elementary school level and lower income than poor lines. The social welfare which the underprivileged older persons access/receive were subsistence allowance and health screening. The social welfare which they rather unknown were money of organize a funeral. The social welfare which they did not and needless to access/receive were lawsuit helping, and The social welfare which they did not but need to access/receive were helping from family members when miserably. The results from analyzing laws and regularizes showed that the underprivileged older persons ineffectively access/receive social welfare which organized by governments. The subsistence allowance were not sufficient for sustain their daily lives. They had no income assurance after retirement. The involvement policies were not effectively evaluations. Some social welfare were stacked, and some laws and regulatory should be reviewed.

The analyzed from good practice in 4 Tambons were: Hua Ngom model in Chiang Rai Province used Bank to deposit goodness for everyone who do the good thing including caring the underprivileged older persons. Sung Noen model in NakhonRatchasima employed Bank Klang to be the center area for helping the underprivileged older person on the concept of awareness and self-reliant that the local government like a child who need to care their older people in community as their parents. Nam Tan model in Sing Buri Province used elderly association or club to be central mechanism for helping underprivileged older persons. Lastly, Khun Thale model in Nakhon Si Thammarat used school for elderly to be center of aging activities which based on mutual support as a relatives.

The developing a system of social welfare for the underprivileged older persons to inequality reduction was showed 4 model other than 4 models mention above. The

first model: **A+CG model** (Aging+Community-Government model) suited for the area where have strong elderly leadersto be key persons for helpingthe underprivileged older persons. The second model: **C+GA Model** (Community+Government-Aging model) suited for the area where have strong community leaders be key persons.The third model :**G+CA model** (Government+Community-Aging model) suited for the area where have government personnel to allocate resources for the underprivileged older persons. Finally, the fourth model :**C+A+G model** (Community+Aging+Government model), the best model, suited for the area where have the various levels of community leaders and strong elderly leaders.

Keywords: Underprivileged older persons, Social disparity, Social welfare